

INFORMACE A ARGUMENTY MUSÍM MÍT POŘÁD PO RUCI,

říká předseda Asociace zdravotnických škol Karel Štix

Asociace zdravotnických škol před třinácti lety do svého čela s důvěrou postavila ředitele českobudějovické zdravky Karla Štixe. Tehdy věřila, že se o zájmy a potřeby specifického vzdělávání, které si prošlo vskutku překotnou transformační kalvárií, bude umět zasadit ze všech členů nejlépe. Dnes při ohlédnutí zpátky se zdá, že se její očekávání naplnila.

Do ředitelské funkce na zdravotnické škole v Českých Budějovicích Karel Štix nastoupil v sedmatřiceti letech nejen plný elánu, ale také obav, jak svou novou roli zvládne. Zejména si prý nebyl jist, jak se popasuje s kolegy. Bylo to pochopitelné, chyběly mu manažerské zkušenosti. Měl za sebou „pouze“ tři roky na zdravotnické škole a devět let kantořiny na budějovickém gymnáziu v České ulici, nicméně chtěl, vlastně musel udělat radikální řez. Měl rodinu, ženu na mateřské... „Rekl jsem si, že buď uspěji v konkurzu, nebo odejdu ze školství. Dopadlo to, jak to dopadlo, a rozhodně toho nelituji. Prožil jsem tu báječná léta,“ hodnotil před časem v UN své ředitelské začátky K. Štix. Jeho kantorový příběh ale začal mnohem dřív. Vlastně už v dětství.

Osudem dáno

Oba jeho rodiče společně učili čtyřicet let v málotřídce na Lipensku v Pošumaví. Ve škole vyrůstal od dětství, a to doslova. Rodina totiž tehdy žila ve školním bytě. K. Štix vzpomíná, že rodiče ve škole vykonávali prakticky vše.

„Tatínek byl zároveň školníkem, topičem a opravářem, maminka po vyučování uklízela, měla na starosti školní stravování, vedla obecní kroniku a taky byla knihovnicí. Pamatuji se, že jsem od rodičů okoukával, jak se připravují na vyučování, jak vymýšlejí písemky a testy. Otec byl koncem 70. let minulého století velkým nadšencem a úspěšným propagátorem audiotechniky a metodou výuky žáků pomocí sluchátek přispěl k individuální a samostatné práci žáků na prvním stupni ZŠ. Vzpomínám si, že k nám tehdy dokonce přijela natáčet reportáž i Československá televize.“

Na první pedagogické pokusy K. Štixe došlo už v sedmé třídě základní školy, kdy učil své mladší kamarády. Když maminka onemocněla nebo otec musel odjet někam na jednání, jednoduše vypracovali synovi přípravy a omluvili ho z vyučování, aby se mohl postavit před tabulí a vyložit

látku dětem prvního stupně. Nikdo z rodičů žáků si prý nestěžoval, takže se dá předpokládat, že podal dobrý výkon. Zdá se tedy, že kantořina mu byla souzena. Ostatně jaký div, když škola, kterou jeho kamarádi a spolužáci brali jako pouhou vzdělávací instituci, pro něj byla přirozeným prostředím a domovem, kde trávil veškerý čas.

Symbolický moment

Ostrý start na skutečné učitelské dráze pro K. Štixe přišel samozřejmě až později. Na začátku roku 1989, ještě když si plnil povinnou roční vojenskou službu u motostřeleckého praporu v Mikulově na jižní Moravě, mu tehdejší ředitel českobudějovické zdravotnické školy nabídl místo.

„Protože jsem po vojně neměl v úmyslu opustit město, kde jsem strávil pět příjemných a nezapomenutelných studentských let, nabídku jsem rád přijal. Vzpomínám si na první a zároveň poslední setkání s panem ředitelem, mimochodem velkým sportovcem a volejbalistou, který bohužel v květnu téhož roku předčasně zemřel na srdeční selhání. Mám v živé paměti, jak

mi na konci naší krátké přijímací schůzky řekl: *Tak domluveno! A jednou to tu možná po mně vezmeš...* Byl to symbolický moment. Později, už jako ředitel, jsem si ta slova občas vybavil.“

Jenže učitelské místo na zdravce bylo volné pouze na dva roky. Záhy tedy bylo nutné řešit, co dál. Zvlášť, když se K. Štix oženil, narodila se mu dcera a jeho manželka, také kantorka, zůstala na mateřské dovolené. Štěstí se ale na něj brzy usmálo – získal místo na jednom z českobudějovických gymnázií, kde devět let učil angličtinu, dějiny umění a hudební výchovu.

„Moc rád na tu čerstvě porevoluční dobu vzpomínám, protože jsem se dostal do výborného kolektivu a s kolegy i studenty jsme užili spousty legrace na společných zájezdech, exkurzích, výletech, a hlavně lyžařských kurzech v Pecí pod Sněžkou, kam jsem jezdil jako instruktor lyžování. V té době jsem také dostal své první – a myslím také, že poslední – třídnictví ve své kantorové kariéře. Na prahu milénia jsem přivedl k maturitě studenty tehdejšího sedmiletého gymnázia a už po jejich maturitním plese jsem se definitivně rozhodl, že se – i na popud svých bývalých kolegů – přihlásím do výběrového řízení na uvolněné ředitelské místo. I přes známé rčení, že dvakrát nevstoupíš do stejné řeky, vrátil jsem se po úspěšném konkurzu do budějovické zdravotnické školy v Husově ulici.“

Nejtěžší okamžiky v kariéře

Ředitelská kariéra K. Štixe je opravdu dlouhá, a proto je jasné, že nesnadných okamžiků musel řešit spoustu. Extrémní krizí byla bezesporu covidová pandemie, pro sebe ale nachází paralely covidu i v ničivých povodních v roce 2002. Tehdy měl za sebou ve funkci ředitele pouhé dva roky, bylo mu devětatřicet, a jak sám říká, nebylo pro manažersky nezkušeného benjamínka jednoduché se s nestandardním a vykojeným režimem jinak běžných a rutinních postupů vyrovnat.

„Rozdíl oproti covidu byl ale v tom, že tenkrát jsme aspoň viděli nějaký horizont a byli jsme schopni se v krátkém čase postupně vrátit do normálu. Za šest týdnů jsme znovu začali učit, ačkoli tomu nikdo po povodňové apokalypse nevěřil. V době pandemie bylo pro všechny, od ministrů vlády a hejtmanů až po posledního občana, zcela nemožné cokoliv reálně predikovat a vidět světlo na konci tunelu.“

► V čem K. Štixe covid potrápil nejvíce? Určitě to bylo rozhodování, za jakých podmínek a kde konat praktické maturitní zkoušky ve zpřísněném režimu, kdy celá společnost žila ve stále se měnícím provizoriu.

„Maturanti nemohli chodit do školy a navíc tu byla obava z nákazy při konání praktických maturit v nemocnici. Zdravotnické školy napříč celou republikou to nakonec vyřešily jednotným rozhodnutím: praktická maturita se odehrála v simulovaných podmínkách školních odborných učeben a ošetřovanými pacienti byli učitelé a zaměstnanci školy, někde pak pouze figuríny.

Velmi mě také trápila situace na jaře 2020, kdy bylo třeba začít učit z domova, ačkoli ani žáci, ani vyučující nebyli na tuto změnu a také reálnou výzvu připraveni. Problémem byl nedostatek počítačového vybavení v domácím prostředí a fakt, že většina našich učitelů nebyla vyškolená k využívání vhodných programových aplikací pro výuku na dálku. Distanční výuka nebyla v té době ještě pro žáky a učitele povinná a kodifikovaná novelou školského zákona, a tak její průběh ovlivňoval více či méně aktivní přístup každého vyučujícího. Na druhou stranu vedení školy určité mantinely v podobě konkrétních nařízení či doporučení pro výuku a zkoušení žáků nastavilo. Pro nás ředitele škol bylo zase po celou dobu covidových omezení velmi náročné zorientovat se v desítkách manuálů a stovkách stran nařízení a doporučení vlády, ministerstev školství a zdravotnictví nebo zřizovatelů škol, které jsme museli neustále sledovat a vstřebávat. A každý ředitel školy mi potvrdí, že neustále reagovat na chaotické příkazy a zákazy je psychicky velmi obtížné.“

Zájem je úctyhodný

Během posledních několika let byl K. Štix velmi spokojen se zájmem o zdravotnické obory.

„Ve dvou ‚covidových letech‘ jsme měli neuvěřitelný až čtyřnásobný převis o všechny nabízené obory. Teď jsme na dvou až třináásobku počtu přihlášek, což nás velmi těší. Tento zájem pasuje po velmi dlouhém období zdravotnické školy opět mezi školy výběrové tak, jak jsme na to byli zvyklí do poloviny 90. let minulého století. Magických 577 přihlášek na 194 přijímaných prvků, které jsme v naší škole evidovali v roce 2021, překonalo naše očekávání. Takovými počty se často nemohla pochlibit ani výběrová gymnázia. Enormní zájem mě přesvědčuje o tom, že společnost vnímá zdravotníky jako prestižní a společensky vysoce hodnocené profese.

novou profesí, navíc s jistotou budoucího uplatnění. Jsem proto také velmi rád, že se podařilo prosadit v zákoně název Praktická sestra, která je náhradou za zavádějící označení oboru Zdravotnický asistent. Absolventi substitučního oboru mají také vyšší kompetence a mohou pracovat bez odborného dohledu. Věřím, že časem i odborná veřejnost docení kvality praktické sestry, která najde kvalitní uplatnění už po maturitě.“

Takříkajíc z gruntu

Za posledních více než dvacet let české zdravotnické vzdělávání prošlo hlubokou systémovou proměnou jako snad žádný jiný školský sektor. A K. Štix byl u všeho podstatného jako ředitel školy a později i jako šéf asociace.

Když v roce 2001 došlo k delimitaci středních škol na nově vzniklé kraje, pro zdravotnické školy, jejichž obory jsou speciálním zákonem o nelékařských povoláních navázány na podmínky nabývání kvalifikací v rezortu zdravotnictví, šlo o dvojnásob obtížný zřizovatelský přerod.

Možná ještě dramatictější chvíle nastaly o tři roky později, kdy byl i pod vlivem evropských směrnic zmíněný zákon od

základů přepsán. Některé maturitní obory byly „převedeny“ do vyššího odborného nebo bakalářského studia, jiné zanikly.

„V roce 2004 byly současně schváleny nový školský zákon, zákon o pedagogických pracovnících a ve zdravotnictví také klíčový zákon upravující podmínky získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání. Postupné zavádění úplně nových předpisů do praxe zavalilo vedení škol a kantory spoustou nových pojmů a procedur, ale také pořádnou porcí nejistoty a tápání. Právě zákon č. 96 ‚o nelékařích‘ doslova otrásl základy oborů vzdělávaných

PhDr. KAREL ŠTIX

- Absolvent PF JU v Českých Budějovicích a PF ZU v Plzni
- Učitel na Střední zdravotnické škole v Č. Budějovicích (1989–1992)
- Učitel na Gymnáziu Česká ul. v Č. Budějovicích (1991–2000)
- Ředitel SZŠ a VOŠ zdravotnické, České Budějovice, Husova 3 (od r. 2000)
- Externí učitel PF JU Č. Budějovice
- Předseda Asociace zdravotnických škol ČR (od r. 2009)
- 1. místopředseda Asociace vyšších odborných škol ČR (2009–2016)
- Člen Národní rady CZESHA
- Předseda Akreditační komise vyššího odborného vzdělávání MŠMT
- Člen Stálé konference ředitelů (NPI)

na středních a vyšších zdravotnických školách. Zdravotní sestra byla zákonem nahrazena oborem Zdravotnický asistent, což ihned vedlo k tomu, že řada zaměstnavatelů část svých zdravotních sester převedla na pozice zdravotnických asistentek, aby jim mohla snížit plat, přestože se od nich i nadále vyžadovala práce zdravotních sester bez odborného dohledu a přestože byl takový postup považován za tzv. non lege artis.“

A nebylo to poslední „systémové“ překvapení. Velký otřes prožily zdravotnické školy také v letech 2011–2013, tehdy krize zastihla K. Štixe jako novopečeného předsedu Asociace zdravotnických škol. Před ním a před jeho kolegy stál těžký úkol – uhájit v nepříznivé době, kdy se ze strany ministerstva zdravotnictví a současně pod tlakem vysokých škol připravovala transformace klíčových ošetřovatelských oborů: Zdravotnického asistenta na středních a Diplomované všeobecné sestry na vyšších odborných školách.

„Nebýt podpory některých poslanců a také senátorů z celého politického spektra, těžko by se nám podařilo tyto obory na zdravotnických školách uhájit. Nakonec nám pomohlo i ministerstvo

školsví. Na podporu existence zdravotnických vyšších odborných škol proběhla dokonce celostátní petiční akce, v níž se pod požadavek zachování tohoto vzdělávacího sektoru podepsalo více než 34 tisíc občanů. Toto vítězství mě těší o to víc, že absolventi VOŠ jsou stále kvalitní, odborně zdatnou a žádanou profesí ve zdravotnických týmech v celé republice, bez níž by se častokrát praxe neobešla.“

Na akademické půdě

K. Štix má bohaté kantorské zkušenosti i z akademické půdy. Letos to bude deset let, co ho oslovil jeden z proděkanů Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a nabídl mu spolupráci s katedrou pedagogiky a psychologie. Na univerzitě působí jako externí lektor, který propojuje teorii s praxí na základě dlouholeté zkušenosti v řídicí manažerské práci. Ředitel budějovické zdravotny tady přednáší základy managementu a také problematiku legislativy a personální práce v oblasti školství studentům bakalářského studia. Každý akademický rok zkouší tyto předměty u státních závěrečných zkoušek. Několik přednášek má vypsaných i pro posluchače magisterského studia.

Bonusem působení K. Štixe v akademické sféře je navázání spolupráce s několika katedrami pedagogické fakulty. Budoucí učitelé díky ní vykonávají praxi na zdravce, která má již pět let statut fakultní školy.

„Smysl mého působení na fakultě vidím v tom, že na konkrétních příkladech ze své praxe mohu přiblížit studentům, jestli a jak teorie v realu fungují. Snažím se také přiblížit posluchačům složitost a nástrahy manažerské práce a upozornit na časté chyby, kterých by se měl ‚lídr‘ vyvarovat. Přestože vyučovací bloky jsou

čtyř až osmihodinové, snažím se studenty zaujmout, o problémech s nimi diskutovat a odpovídat tzv. přímo z terénu na jejich dotazy. Mou satisfakcí je, když se podaří studenty do výuky vtáhnout a oni sami o tématech kriticky přemýšlejí. Pak má výuka význam.“

Nadstandardní vztahy

K. Štix přiznává, že se nominaci na funkci předsedy asociace zpočátku několikrát úspěšně ubránil. Tehdejší předseda Milan Riedl se dvěma kolegyněmi dokonce dvakrát absolvoval cestu z Ústí nad Labem (kde byl ředitelem zdravotnické školy) do Českých Budějovic.

„Při obědě, na který jsem je pozval, se mě společně snažili přesvědčit, že jsem očekávaná nová krev a že bych měl na volební valné hromadě předsedu, který se chystal na zasloužený odpočinek, vystřídat. Neúspěšně. V roce 2009 se ale nakonec členům asociace rady, drobným úskokem a taky vinou mé nepozornosti, podařilo dosáhnout svého.“

Ředitel českobudějovické zdravotny sedm let paralelně propojoval vedení asociace s funkcí prvního místopředsedy Asociace vyšších odborných škol. A zpočátku to prý nebylo vůbec jednoduché.

„Přiznám se, že před svými více než sedmdesáti mnohdy velmi zkušenými kolegy ze zdravotnických škol jsem měl trému a jednoduchá pro mě nebyla ze začátku ani jednání se zástupci ministerstev, profesních organizací, odborů a také s poslanci a senátory. Přitom bylo velmi důležité si k nim najít cestu a naučit se s nimi diplomaticky jednat. Často jsem se setkával s nepochopením, odmítáním, a někdy až nepřátelstvím. Zprvu to nebylo příjemné, někdy jsem si dokonce říkal, že s tím sek-

nu, protože se pořád točíme kolem jedné věci, aniž bychom se byli schopni domluvit. Ale časem jsem se v tom naučil chodit, některé hrany se obrousily a dnes mám s řadou úředníků a politiků přátelské vztahy a neváhám jim tak některé věci říci přímo do očí.

Také jsem brzy pochopil, že osoba tzv. veřejně činná musí vždy dobře promyslet, co řekne do médií. Neuvážená slova stačí jednou vyslovit, ale musíte také počítat s tím, že se vám reakce veřejnosti vrátí dvojnásob jako bumerang. Pokud mám být profesionál, který hájí pozice asociace, měl bych být vždy dobře připraven a mít informace a argumenty. Pokud mi chybí, je lepší mlčet. To samé požadují i od svých kolegů, kteří veřejně vystupují.“

K. Štix považuje vztahy mezi řediteli členských škol za nadstandardní. Konečně většina z nich se zná už dlouhou dobu.

„Ale hlavní přidanou hodnotou je mými předchůdci nastavená tradice společných odborných stáží v zahraničí, které se od roku 1994 pravidelně (s výjimkou covidového období) opakují každé dva roky. Při týdenním pobytu v nějaké evropské zemi jsme každý den spolu, sdílíme hotel, sdílíme zážitky z návštěv zdravotnických zařízení, institucí, škol a historických památek a při společných večerech máme prostor probrat jak odborná, tak soukromá témata. Tato zkušenost a společné zážitky jsou nenahraditelné a dělají z formální skupiny lidí partu, která drží při sobě, kde se každý může polehnout na druhého. V takové atmosféře se úplně jinak spolupracuje. Myslím, že to je fenomén, který nám mohou jiné asociace závidět.“

Dvojnásobné ocenění

Ředitel Štix často opakuje, že svět nebývá vždy spravedlivý – za úspěchem pojmenovaných jednotlivců se totiž skrývá práce mnoha těch anonymních. Dobře ví, že na úspěchu jeho práce mají podíl také jeho kolegové. Platí to ostatně i pro dvě rezortní ocenění, která získal v rozmezí devíti let: v roce 2013 obdržel medaili ministerstva školství 2. stupně za vynikající pedagogickou činnost v oblasti přípravy a vzdělávání zdravotnického personálu a vloni mu už byla udělena medaile MŠMT 1. stupně!

„Určitě bych lhal, kdybych tvrdil, že mě uznání od dvou ministrů školství nepotěšilo. Zejména si ale cením skutečnosti, že se na mé nominaci podíleli kolegové z asociace a také odborníci z oblasti školství a zdravotnictví, kterých si velmi vážím. Ničeho bych ale nedosáhl sám. Rozhodující je, že jsem měl a stále mám štěstí na šikovné a pracovitě lidi kolem sebe a díky nim se mi daří realizovat už dvě dekády své představy a plány. Jestli dělám vše dobře, musí vždycky posoudit jiní.“

Práce v Akreditační komisi vyššího odborného vzdělávání

Na jaře tohoto roku vyprší druhé šestileté období působení Karla Štixe v akreditační komisi VOV, přičemž poslední více než dva roky komisi vede jako její předseda. Po celou dobu úzce spolupracuje s tajemnicí komise, která velmi erudovaně připravuje veškeré podklady pro jednání a musí vypořádat všechny formality spojené se vzdělávacími programy od jejich přijetí a registrace až po konečné udělení akreditace.

Jednadvacetičlenná komise je složena paritně ze zástupců vysokých škol, vyšších odborných škol a sociálních partnerů a podle Statutu AK je poradním orgánem MŠMT pro akreditaci vzdělávacích programů cca 160 vyšších odborných škol v ČR. Členové jsou povinni se při posuzování vzdělávacích programů řídit příslušnými ustanoveními školského zákona a vyhláškou o vyšším

odborném vzdělávání. Kompetence členů AK jsou při posuzování limitovány obsahovým, odborným a formálním hlediskem. Komise je omezena při posuzování společenské potřeby konkrétních programů a jejich uplatnění na trhu práce v jednotlivých regionech ČR. V její kompetenci není ani posuzovat naplnění vzdělávacích programů v praxi, to může na podnět udělat pouze zřizovatel prostřednictvím České školní inspekce. Nutno dodat, že doporučení programu k akreditaci je pouze prvním krokem, konečné slovo má příslušný odbor ministerstva. V roce 2021 bylo doručeno 135 žádostí a AK se sešla k pěti jednáním. K řešení výjimečných případů může dle novely Statutu AK využít i možnost hlasování per rollam. Trendem posledních let je nárůst počtu žádostí o kombinované formy studia, které umožňují studentům zároveň pracovat.